

Vilniaus universiteto studentų iš užsienio šalių motyvacija mokytis lietuvių kalbos kaip svetimšios

Justina BRUŽAITĖ-LISECKIENĖ

Vilniaus universitetas

justina.bruzaitė-liseckienė@flf.vu.lt

Moksliniai interesai: svetimųjų kalbų mokymasis ir išmokimas, svetimųjų kalbų mokymosi motyvacija, tekstynų lingvistika, lengvai suprantama kalba

Scientific interests: second language learning and acquisition, motivation in second-language learning, corpus linguistics, easy language

Anotacija. Straipsnyje analizuojama Vilniaus universiteto studentų motyvacija mokytis lietuvių kalbos kaip svetimšios, nustatant, kokie sociolingvistiniai veiksniai daro reikšmingą įtaką studentų motyvacijai. Pagrindinis tyrimo įrankis – motyvacijos mokytis lietuvių kalbos kaip K2 klausimynas, sudarytas remiantis dviejų motyvacijos mokytis kalbų tyrėjų Roberto Gardnerio (2004) ir Zoltáno Dörnyei (2010) teorijų ir klausimynų pagrindu. Tyrime dalyvavo 89 Vilniaus universiteto studentai, pradedantieji lietuvių kalbos kaip K2 mokiniai. Iš tiriamųjų 50 buvo medicinos studentai, 39 – asmenys, lankantys lietuvių kalbos kursus mainų programos *Erasmus* studentams. Tyrimas atskleidė, kad galima išvelgti reikšmingų skirtumų tarp *Erasmus* studentų ir medicinos studentų motyvacijos mokytis lietuvių kalbos. Ypač žema motyvacija pasižymėjo medicinos studentai, kaip vienintelę lietuvių kalbos mokymosi priežastį nurodę tai, kad kursas jiems yra privalomas.

Raktažodžiai: motyvacija, svetimųjų kalbų mokymasis, lietuvių kalba kaip svetimoji, sociolingvistiniai veiksniai, motyvacijos mokytis kalbų klausimynas

The Motivation of the Foreign Students of Vilnius University to Learn Lithuanian as a Second Language

Summary. The article analyses the motivation of students of Vilnius University to learn Lithuanian as a second language and determines which sociolinguistic factors have a significant influence on students' motivation. The main research tool is the questionnaire on motivation to learn Lithuanian as a L2, which was created based on the theories and questionnaires of two linguistic researchers on learning motivation, Robert Gardner (2004) and Zoltán Dörnyei (2010). 89 students of Vilnius University, beginners of Lithuanian language as L2 students, participated in the study. 50 subjects were medical students, 39 were students attending Lithuanian language courses as Erasmus exchange students. The study found that motivation to learn Lithuanian is usually significantly influenced by students' main reason for choosing to learn Lithuanian. Those who emphasised that they were learning

Lithuanian because the course was mandatory for them (i.e., the majority of medical students) had, in most cases, lower motivation to learn Lithuanian. The latter students should be distinguished from those who cite living in Lithuania or the desire to communicate in Lithuanian as reasons for learning Lithuanian. The motivation of these subjects to learn Lithuanian is related to the image of the ideal self, integrative motivation, positive state of the Lithuanian language learning environment, attitude toward the Lithuanian community, interest in L2 learning, and effort to learn Lithuanian. This shows a much closer connection not only with the Lithuanian language itself, but also with the context in which it is learned and used. Significant differences in motivation to learn Lithuanian are also found between medical students and Erasmus exchange students. The motivation of medical students differed from that of Erasmus students, who scored significantly higher only on preventive motivation. Erasmus students, on the other hand, learn Lithuanian under more general cultural and educational incentives (greater interest in Lithuanian culture, motivation to learn L2).

Keywords: motivation, second language acquisition, Lithuanian as a second language, sociolinguistic factors, language learning motivation questionnaire

1. Įvadas

Tam, kad išmoktume svetimiosios kalbos (toliau – K2¹), mums būtina motyvacija (de Bot et al. 2006: 72; Gardner 2012: 216). Manoma, kad motyvacija yra svarbiau net ir už pačius K2 mokinio gabumus (Dörnyei 2010: 74). Turbūt todėl pasaulyje gausu tyrimų, sutelktų į įvairius motyvacijos mokyti K2 klausimus (plg. Wu 2022). Vienuose šių tyrimų kurtos motyvacijos mokyti K2 teorijos (plg. Gardner 1985; Dörnyei 2010). Kituose tyrimuose atspiriant nuo šių teorijų gilinamasi į konkretesnius su motyvacija ir K2 išmokimu susijusius klausimus. Pavyzdžiui, nagrinėjamas ryšys tarp motyvacijos, kalbinių nuostatų ir kalbos išmokimo rezultatų (plg. Engin 2009; Hernández 2010), analizuojama įvairių sociolingvistinių ir kitų veiksnių įtaka K2 mokymosi motyvacijai (plg. Akram, Ghani 2013; Okuniewski 2014; Lamb, Ariasndy 2020). Lietuvoje tyrimų, sutelktų į motyvacijos mokyti lietuvių kalbos kaip K2, praktiškai nebūta. Išskirti būtų galima tik gimnazijų rusų ir lenkų ugdomosiomis kalbomis moksleivių motyvacijos mokyti lietuvių kalbos tyrimą (Vilkienė et al. 2019).

Aprašomame tyrime keliamas tikslas ištirti Vilniaus universiteto (toliau – VU) studentų motyvaciją mokyti lietuvių kalbos kaip K2, nustatant, kokie socio-

¹ Kaip įprasta svetimųjų kalbų įsisavinimo kontekste, K2 (angl. *L2*) terminas yra vartojamas kitai negu gimtajai (K1, angl. *L1*) kalbai vadinti (plg. Van Patten, Benati 2010). Taigi K2 apima tiek antrąją, tiek trečiąją ir kitas vėliau įsisavintas ir išmoktas kalbas.

lingvistiniai veiksniai daro reikšmingą įtaką studentų motyvacijai. Veiksniai, į kuriuos gilinamasi tyrime yra: lytis, amžius, studijų tipas ir studentų nurodoma priežastis, kodėl jie mokosi lietuvių kalbos.

Pagrindinis tyrimo įrankis – motyvacijos mokyti lietuvių kalbos kaip K2 klausimynas, papildytas trumpa sociolingvistine anketa (žr. priedą). Motyvacijos mokyti lietuvių kalbos kaip K2 klausimynas sudarytas dviejų motyvacijos mokyti anglų kalbos klausimynų (Gardner 2004; Dörnyei, Taguchi 2010) pagrindu. Klausimyną iš viso užpildė 89 VU studentai, pradedantieji lietuvių kalbos kaip K2 mokiniai. Tyrimo dalyvavo 50 medicinos studentų ir 39 studentai, lankantys lietuvių kalbos kursus mainų programos *Erasmus* studentams (7 iš jų – laisvieji klausytojai, nestudijuojantys kitų dalykų VU). Studentų amžiaus vidurkis – 23 metai, iš viso apklaustų moterų buvo 58, o vyrų – 31. Tyrimo dalyvių gimtoji kalba (toliau – K1) itin varijavo. Iš viso tyrime dalyvavo studentai, kurie kalbėjo 22 skirtingomis K1 (pvz.: lenkų k., japonų k., graikų k., arabų k. ir pan.). Tyrimas atliktas 2022 m. gruodžio mėnesį, studentams bebaigiant pirmą lietuvių kalbos kurso semestrą. Surinkti tyrimo duomenys apdoroti ir analizuoti programa „R“, taikant statistinę regresinę analizę.

2. Teoriniai tyrimo pamatai

Robertas Gardneris buvo vienas ryškiausių motyvacijos mokyti K2 tyrinėjimo pradininkų. K2 mokymąsi jis laikė socialiniu ir psichologiniu reiškiniu. Jo požiūriu, K2 mokymuisi ypač svarbus kontekstas – tai, kokiomis aplinkybėmis ir kokioje kultūrinėje aplinkoje mokomasi K2 (Gardner 1985). Gardneris sukūrė vadinamąjį socioedukacinį K2 mokymosi modelį.

Socioedukacinis svetimšios kalbos mokymosi modelis padėjo pamatus motyvacijos ir kalbinių nuostatų mokantis svetimšios kalbos tyrimams ir tolimesnėms teorijoms. Pavyzdžiui, Gardneris išskyrė dvi K2 mokinių grupes, kurių viena kalbos mokosi dėl praktinių motyvų (poreikio įsidarbinti, baigti mokyklą, susikalbėti situacijoje, kurioje kita kalba negelbėtų, ir pan.), o kita – vedama integracinių paskatų (pažinti tikslinės kalbos prigimtį, tautos kultūrą, norint tapti tos kultūros dalimi ir pan.). Taigi Gardneris buvo klasikinio instrumentinės ir integracinės motyvacijos skyrimo pradininkas.

Dörnyei perėjo nuo dichotominės instrumentinės ir integracinės motyvacijos skirties prie motyvacijos kaip sudedamosios vidinio „aš“ dalies sampratos. Ši sistema pagrįsta teorine psichologijos prieiga. Dörnyei K2 mokymosi motyvacijos sistemoje skiriami du vidiniai „aš“: idealusis „aš“ (angl. *ideal self*) ir deramasis „aš“ (angl. *ought-to self*). Idealusis „aš“ susijęs su tuo, ko K2 mokinys trokšta ir tikisi, koku žmogumi jis nori tapti. Deramasis „aš“ perteikia tai, kas derama, atitinka normas, kokias atsakomybes prisiima ir kokias pareigas atlieka K2 mokinys.

Taip pat Dörnyei vidinio „aš“ modelį papildo dar vienu veiksnium – mokymosi aplinkos įtaka. Manoma, kad mokymosi patirtis gali padėti geriau atskleisti vidinio „aš“ pasaulį, jame vykstančius pokyčius (Ushioda, Dörnyei 2012: 401). Taigi psichologiniame motyvacijos mokytis K2 modelyje Dörnyei išskiria tris svetimšios kalbos išmokimo motyvacijos komponentus: idealųjį „aš“, deramąjį „aš“ ir mokymosi aplinką. Visa tai susiję su klasikiniu instrumentinės ir integracinės motyvacijos skyrimo modeliu, tačiau kartu ir leidžia giliau ne tik socialiniu, bet ir psichologiniu požiūriu analizuoti motyvaciją mokytis K2.

3. Tyrimo duomenys

3.1. Motyvacijos mokytis lietuvių kalbos kaip K2 klausimyno sudarymas

Du motyvacijos ir kalbinių nuostatų klausimynai (Dörnyei, Taguchi 2002; Gardner 2004), skirti anglų kaip K2 mokymuisi tirti, šio darbo autorės buvo pritaikyti lietuvių kaip K2 mokymosi tyrimui. Iš dviejų klausimynų atrinkta 40 teiginių, sukelkų į 10 skirtingų motyvacijos skalių (vienai skalei tirti skiriami 4 teiginiai).

Klausimyne užkoduota 10 motyvacijos mokytis K2 skalių:

1. **Instrumentinė-skatinamoji motyvacija.** Šia skale tiriama, kiek K2 mokėjimas yra aktualus kaip galimybė pasiekti tam tikrų teigiamų rezultatų.
2. **Idealusis „aš“.** Tai psichologinė tiriamųjų būsena, susijusi su asmenybės norais ir lūkesčiais, t. y. savęs matymu.
3. **Instrumentinė-prevencinė motyvacija.** Ši skalė atskleidžia, kiek K2 yra reikalinga kaip galimybė išvengti tam tikrų nemalonumų, problemų.
4. **Deramasis „aš“.** Ši skalė apima tai, kokias asmenybės normas bando atitikti tiriamasis, kokią atsakomybę mokydamasis K2 jis prisiima.
5. **Integracinė motyvacija.** Ši skalė žymi, kiek K2 mokymasis yra svarbus kaip priemonė integruotis į K2 bendruomenę.
6. **Lietuvių kalbos mokymosi aplinka.** Tai tiriamųjų būsena K2 pamokose.
7. **Požiūris į lietuviškai kalbančią bendruomenę.** Šia skale tiriama, kiek įdomi ir patraukli yra K2 bendruomenė.
8. **Domėjimasis lietuvių kultūra.** Skalė atskleidžia, kiek tiriamajam yra svarbu pažinti K2 kultūrą.
9. **Domėjimasis K2 mokymusi.** Tai noras mokėti kuo daugiau, daugiakalbystės vertinimas.
10. **Pastangos mokytis lietuvių kalbos.** Gardnerio (1985) pabrėžiama, kad motyvacija mokytis K2 yra stipriai susijusi su tuo, kiek dėmesio K2 mokiniai skiria mokymuisi.

Tiriamųjų užduotis – pažymėti, kaip stipriai su pateiktais teiginiais jie (ne)sutinka. Kai kurie teiginiai buvo formuluojami neigiamai. Taip buvo siekiama išvengti, kad respondentai savo atsakymus pildytų automatiškai, t. y. negalvodami. Galutiniam tyrimo klausimyne teiginiai pateikti atsitiktine tvarka.

Motyvacijos mokyti lietuvių kalbos kaip K2 klausimynas papildytas trumpa sociolingvistine apklausa (žr. priedą). Joje buvo klausiama apie tyrime dalyvaujančių studentų lytį, amžių, K1, studijų tipą ir priežastį, dėl kurios jie mokosi lietuvių kalbos. Pastarasis klausimas yra atviras (žr. priedą).

3.2. Motyvacijos mokyti lietuvių kalbos kaip K2 apklausos duomenų parengimas analizei

Visi klausimyno rezultatų duomenys buvo suvesti į *Excel* lentelinę skaičiuoklę. Apibendrinant respondentų atsakymus į motyvacijos klausimyno klausimus ir skaičiuojant rezultatus, už kiekvieną atsakymą *strongly agree* (liet. *visiškai sutinku*) skiriami 5 balai, už *agree* (liet. *sutinku*) – 4 balai, už *neither agree nor disagree* (liet. *nei sutinku, nei nesutinku*) – 3 balai, už *disagree* (liet. *nesutinku*) – 2 balai, o už *strongly disagree* (liet. *visiškai nesutinku*) – 1 balas. Aukštesnis balas rodo didesnę motyvaciją ir pozityvesnes nuostatas lietuvių kalbos kaip svetimšios atžvilgiu. Neigiamai suformuluotų klausimų atvejais (pvz.: *Studying foreign language is not enjoyable* (liet. *Užsienio kalbų mokymasis manęs nedžiugina*)) balai buvo skaičiuojami atvirkštine tvarka (už atsakymą „strongly agree“ (liet. *visiškai sutinku*)) skiriamas 1 balas, o už „strongly disagree“ (liet. *visiškai nesutinku*) – 5 balai.

Atsakymai į atvirą sociolingvistinės apklausos klausimą, kodėl studentai šiame kurse mokosi lietuvių kalbos, buvo kokybiškai išanalizuoti ir suskirstyti į keturias kategorijas:

1. Mokausi lietuvių kalbos, nes kursas privalomas.
2. Mokausi lietuvių kalbos, nes čia gyvenu.
3. Mokausi lietuvių kalbos, nes noriu bendrauti su lietuviais.
4. Mokausi lietuvių kalbos dėl kitos priežasties.

Į pirmąją kategoriją pateko tokie atsakymai, kaip: *I have to* (liet. *Aš privalau*), *It is mandatory* (liet. *Kursas privalomas*) ir pan., į antrąją: *I live here* (liet. *Aš čia gyvenu*), *It is important to know when living here long term* (liet. *Svarbu mokėti kalbą, kai čia apsigyvenai ilgam*) ir pan., į trečiąją: *I wanted the skills to get through basic conversations* (liet. *Norėjau išmokti pagrindinių pokalbių*), *I wanted to be able to have simple conversations* (liet. *Norėjau palaikyti paprastus pokalbius*), į ketvirtąją pateko įvairios priežastys, pavyzdžiui: *I want to learn Lithuanian to be able to study Lithuanian literature* (liet. *Noriu išmokti lietuviškai, kad galėčiau studijuoti lietuvių literatūrą*).

4. Tyrimo rezultatai

Toliau duomenys buvo analizuojami kiekvienai iš motyvacijos skalių pritaikius regresinę duomenų analizę. Ši analizė leido iširti, kurie iš veiksnių, įtrauktų į sociolingvistinę apklausą, daro reikšmingą įtaką tyrimo dalyvių motyvacijai mokytis lietuvių kalbos. Toliau kiekviena motyvacijos skalė ir ją lemiantys veiksniai aptariaimi atskirai.

4.1. Instrumentinę-skatinamąją motyvaciją lemiantys veiksniai

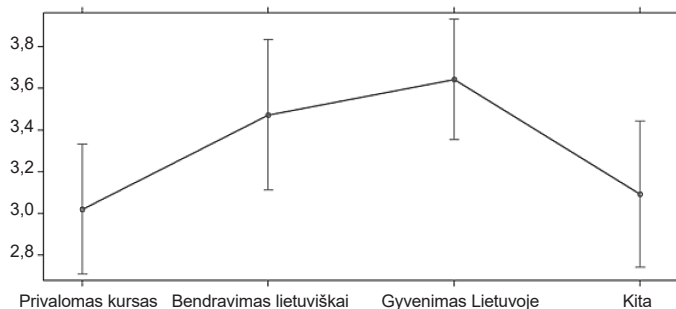
Atliktus regresinę duomenų analizę paaiškėjo, kad iš visų į pirminę analizę įtrauktų veiksnių (respondentų lyties, amžiaus, studijų tipo bei mokymosi kursuose priežasties) statistiškai reikšmingos įtakos studentų instrumentinei-skatinamajai motyvacijai turėjo tik lietuvių kalbos kaip K2 mokymosi priežastis. Studentų, nurodžiusių, kad lietuvių kalbos jie mokosi dėl to, kad gyvena Lietuvoje, instrumentinę-skatinamoji motyvacija buvo 0,6 balo (vertinant 5 balų skale) aukštesnė negu studentų, nurodžiusių, kad jie mokosi lietuvių kalbos, nes kursas jiems privalomas (1 lentelė).

1 lentelė. Instrumentinės-skatinamosios motyvacijos rezultatų modelis

Fiksuoti modelio parametrai	Parametru įverčiai	Standartinė paklaida	Parametro reikšmingumas (p reikšmė)
Laisvasis narys	3,021	0,157	<0,001
Priežastis (bendravimas)	0,451	0,239	0,063
Priežastis (gyvenimas)	0,622	0,213	0,005
Priežastis (kita)	0,071	0,236	0,763
Atvejų skaičius	89		
R ² / pakoreguotasis R ²	0,114 / 0,083		

Kaip iliustruojama 1 paveiksle, skirtumų būta ir tarp kitas priežastis nurodžiusių studentų, tačiau jie nebuvo statistiškai reikšmingi.

Tačiau aiški ir logiška tendencija yra matyti – studentai, kursą pasirinkę dėl gyvenimo Lietuvoje, yra motyvuoti mokytis kalbos, nes kalba jiems pasitarnauja kaip skatinamasis instrumentas. Vis dėlto medicinos studentai, kaip lietuvių kalbos priežastį nurodę tik kurso privalomumą, nors ir gyvena Lietuvoje ir kartais jau studijuodami susiduria su lietuviškai kalbančiais pacientais, lietuvių kalbos kaip reikšmingo instrumento savo gyvenime nemato.

1 paveikslas. Instrumentinės-skatinamosios motyvacijos balų pasiskirstymas pagal lietuvių kalbos mokymosi priežastį

4.2. Idealojo „aš“ motyvaciją lemiantys veiksniai

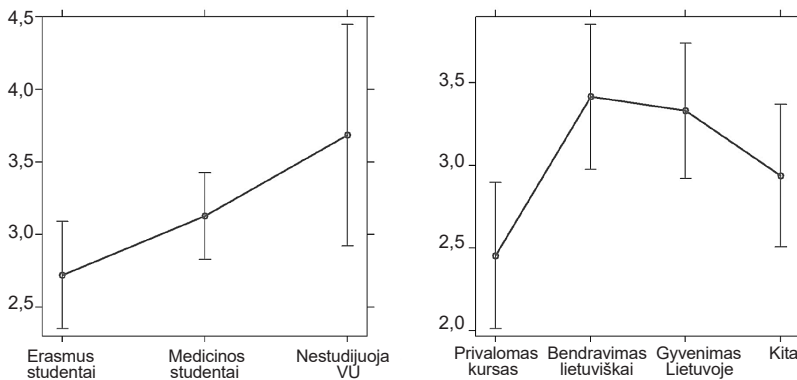
Primintina, kad idealiojo „aš“ motyvacija atspindi psichologinę tiriamųjų būseną, apimančią asmenybės norus ir lūkesčius, įsivaizdavimą, koks žmogus galėtų ir norėtų būti, jei mokėtų kokią nors kalbą. Remiantis regresinės analizės rezultatais, idealiojo „aš“ motyvacijai įtakos turi studijų tipas ir priežastis, dėl kurios studentai mokosi lietuvių kalbos (2 lentelė).

2 lentelė. Idealojo „aš“ motyvacijos rezultatų modelis

Fiksuoti modelio parametrai	Parametru įverčiai	Standartinė paklaida	Parametro reikšmingumas (p reikšmė)
Laisvasis narys	2,149	0,324	<0,001
Studijos (medicinos)	0,406	0,262	0,125
Studijos (nestudijuoja)	0,963	0,400	0,018
Priežastis (bendravimas)	0,960	0,313	0,003
Priežastis (gyvenimas)	0,875	0,338	0,011
Priežastis (kita)	0,484	0,308	0,120
Atvejų skaičius	89		
R ² / pakoreguotasis R ²	0,185 / 0,136		

Pirmiausia paaiškėjo, kad laisvųjų kurso klausytojų idealiojo „aš“ poveikslas buvo stipriau (beveik visu balu) susijęs su lietuvių kalbos mokėjimu negu mainų programos *Erasmus* studentų. Kaip dažniausiai nutinka, laisvieji klausytojai tvirtiau sieja savo gyvenimą su Lietuva, čia dirba, turi šeimą ir pan. Todėl jų psichologiniam portretui lietuvių kalbos mokėjimas gali daryti reikšmingą įtaką. Mainų

programos *Erasmus* studentai, priešingai, Lietuvoje apsisotja tik pusei metų ar metams. Taigi lietuvių kalbos mokėjimas taip stipriai neformuoja jų idealiojo psichologinio portreto, kalbos mokymasis dažnai jiems reiškia ir pagarbą šaliai, kurioje apsigyvena (tai matyti ir iš to, kokias kalbos mokymosi priežastis nurodė kai kurie *Erasmus* studentai). Medicinos studentai nuo mainų programos studentų šiuo požiūriu reikšmingai nesiskiria.

2 paveikslas. Idealiojo „aš“ motyvacijos balų pasiskirstymas pagal studijų tipą ir lietuvių kalbos mokymosi priežastį

Vis dėlto skirtumas išryškėja tada, kai studentai nurodo priežastį, dėl kurios mokosi lietuvių kalbos. Studentai, kurie nurodė, kad mokosi lietuvių kalbos, nes šis kursas jiems privalomas², reikšmingai mažiau savo idealųjį „aš“ siejo su lietuvių kalba (2 pav.) negu mokymosi priežastimi įvardiję norą bendrauti lietuviškai ir gyvenimo Lietuvoje aplinkybes studentai.

4.3. Instrumentinę-prevenčinę motyvaciją lemiantys veiksniai

Kaip jau aptarta, instrumentinė motyvacija skiriama į prevenčinę ir skatinamąją. Remiantis regresine analize, skatinamajai studentų motyvacijai reikšmingos įtakos turėjo priežastis, dėl kurios jie mokosi lietuvių kalbos (3 lentelė). Prevenčinės motyvacijos atveju studentai aiškiai atsiskyrė studijų tipo atžvilgiu.

Medicinos studentų instrumentinė-prevenčinė motyvacija buvo beveik balu (0,82) aukštesnė negu mainų programos *Erasmus* studentų. Nors abiejų studijų tipų

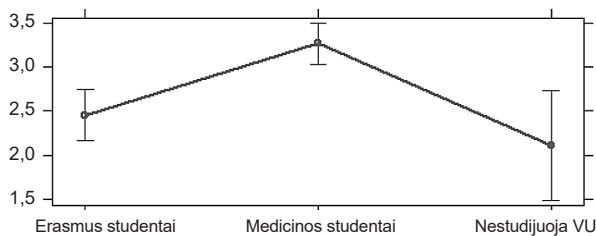
² Tokią priežastį nurodė tik medicinos studentai, tačiau ne visi – kai kurie įvardijo kitas priežastis, dėl kurių jiems svarbu išmokyti lietuvių kalbą.

studentai laiko baigiamąjį kurso egzaminą, medicinos studentai kur kas labiau motyvuoti mokyti kalbos dėl to, kad išvengtų neigiamų pasekmių.

Tai iliustruojama 3 paveiksle. Paveiksle taip pat matyti, kad laisvųjų klausytojų motyvacija yra dar mažesnė negu mainų programos studentų, tačiau statistiškai reikšmingo skirtumo tarp šių dviejų grupių nėra.

3 lentelė. Instrumentinės-prevencinės motyvacijos rezultatų modelis

Fiksuoti modelio parametrai	Parametru įverčiai	Standartinė paklaida	Parametro reikšmingumas (p reikšmė)
Laisvasis narys	2,453	0,147	<0,001
Studijos (medicinos)	0,815	0,188	<0,001
Studijos (nestudijuoja)	-0,346	0,346	0,320
Atvejų skaičius	89		
R ² / pakoreguotasis R ²	0,229 / 0,211		

3 paveikslas. Instrumentinės-prevencinės motyvacijos balų pasiskirstymas pagal studijų tipą

4.4. Deramojo „aš“ motyvaciją lemiantys veiksniai

Veiksnių, lemiančių studentų deramojo „aš“ motyvaciją, tyrime išskirti nepavyko. Nė vienas veiksnys, įtrauktas į regresinį modelį, nebuvo reikšmingas. Taigi ir išvadų apie šią motyvacijos skalę daryti negalima.

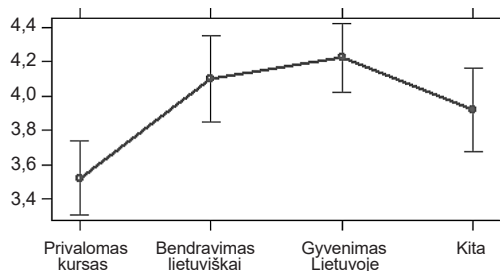
4.5. Integracinę motyvaciją lemiantys veiksniai

Kaip parodė regresinė analizė, studentų integracinė motyvacija yra labiausiai susijusi su priežastimi, dėl kurios jie mokosi lietuvių kalbos (4 lentelė). Kiti veiksniai – lytis, amžius, studijų tipas modelyje nebuvo reikšmingi.

Kaip ir buvo galima tikėtis, ypač žema integracinė motyvacija yra tų studentų, kurie mokosi lietuvių kalbos tik todėl, kad tas kursas jiems privalomas (4 pav.).

4 lentelė. Integracinės motyvacijos rezultatų modelis

Fiksuoti modelio parametrai	Parametru įverčiai	Standartinė paklaida	Parametro reikšmingumas (p reikšmė)
Laisvasis narys	3,521	0,109	<0,001
Priežastis (bendravimas)	0,576	0,166	0,001
Priežastis (gyvenimas)	0,702	0,148	<0,001
Priežastis (kita)	0,400	0,163	0,016
Atvejų skaičius	89		
R ² / pakoreguotasis R ²	0,223 / 0,196		

4 paveikslas. Integracinės motyvacijos balų pasiskirstymas pagal lietuvių kalbos mokymosi priežastį

Akivaizdu, kad šie studentai nemato poreikio integruotis į lietuvių bendruomenę. Visas kitas priežastis nurodžiusių studentų integracinė motyvacija reikšmingai aukštesnė negu pirmosios grupės.

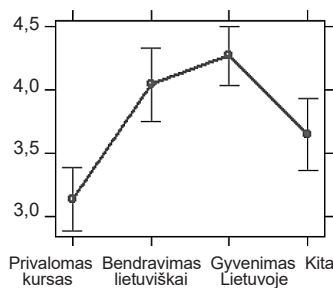
4.6. Mokymosi aplinkos motyvaciją lemiantys veiksniai

Mokymosi aplinkos motyvacijos skalė apima studentų norą lankyti lietuvių kalbos paskaitas, gerą būseną tose paskaitose. Remiantis regresinės analizės rezultatais, mokymosi aplinkos motyvacija taip pat yra reikšmingai susijusi priežastimi, dėl kurios tiriamieji mokosi lietuvių kalbos (5 lentelė).

Ir šiuo atveju grupė studentų, nurodžiusių, kad lietuvių kalbos mokosi, nes kursas jiems yra privalomas, nuo likusių studentų reikšmingai išsiskyrė žema mokymosi aplinkos motyvacija (5 pav.). Pabrėžtina, kad visi tyrime dalyvavę studentai lietuvių kalbos mokosi naudodamiesi tuo pačiu vadovėliu, o dėstytojos taiko tuos pačius komunikacinius kalbos mokymo metodus. Be to, tos pačios dėstytojos paskaitas lankę studentai nurodė skirtingas kalbos mokymosi priežastis.

5 lentelė. Mokymosi aplinkos motyvacijos rezultatų modelis

Fiksuoti modelio parametrai	Parametru įverčiai	Standartinė paklaida	Parametro reikšmingumas (p reikšmė)
Laisvasis narys	3,135	0,126	<0,001
Priežastis (bendravimas)	0,906	0,193	<0,001
Priežastis (gyvenimas)	1,132	0,172	<0,001
Priežastis (kita)	0,509	0,190	0,009
Atvejų skaičius	89		
R ² / pakoreguotasis R ²	0,360 / 0,337		

5 paveikslas. Mokymosi aplinkos motyvacijos balų pasiskirstymas pagal lietuvių kalbos mokymosi priežastį

Tai rodo, kad mokymosi aplinkos motyvacija pirmiausia yra susijusi su vidiniais asmens įsitikinimais ir vidiniu kalbos mokymosi nusiteikimu. Studentus, jaučiančius, kad kalbos mokytis jie yra verčiami, mažiau motyvuoja ir mokymosi aplinka.

4.7. Požiūrio į kalbinę bendruomenę motyvaciją lemiantys veiksniai

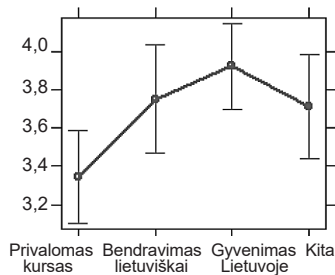
Tai, kaip studentai žvelgia į lietuvių bendruomenę, taip pat yra stipriai susiję su tuo, dėl kokios priežasties jie mokosi lietuvių kalbos (6 lentelė).

Kaip matyti iš 6 paveikslas, studentų, besimokančių lietuvių kalbos dėl to, kad kursas jiems yra privalomas, požiūris ir susidomėjimas lietuvių bendruomene skiriasi nuo likusiųjų studentų, nurodžiusių kitas lietuvių kalbos mokymosi priežastis.

Studentai, kurie mokosi lietuvių kalbos tik dėl to, kad kursas jiems yra privalomas, yra mažiau motyvuoti lietuvių bendruomenės. Tai dar kartą įrodo, kad medicinos studentai, kurie pabrėžia, jog kursas jiems yra privalomas, ir nenurodo kitų kalbos mokymosi naudų, atsiskiria nuo lietuvių bendruomenės, gyvenimo Lietuvoje.

6 lentelė. Požiūrio į kalbinę bendruomenę motyvacijos rezultatų modelis

Fiksuoti modelio parametrai	Parametru įverčiai	Standartinė paklaida	Parametro reikšmingumas (p reikšmė)
Laisvasis narys	3,344	0,122	<0,001
Priežastis (bendravimas)	0,406	0,187	0,032
Priežastis (gyvenimas)	0,576	0,167	0,001
Priežastis (kita)	0,367	0,184	0,049
Atvejų skaičius	89		
R ² / pakoreguotasis R ²	0,127 / 0,096		

6 paveikslas. Požiūrio į kalbinę bendruomenę motyvacijos balų pasiskirstymas pagal lietuvių kalbos mokymosi priežastį

4.8. Domėjimosi lietuvių kultūra motyvaciją lemiantys veiksniai

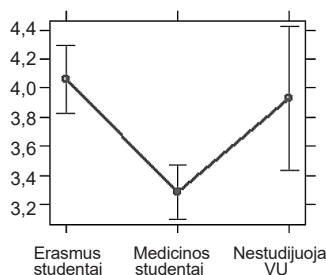
Kalbos mokymasis neatsiejamas nuo tautos kultūros pažinimo. Gardnerio (1985) motyvacijos modelyje kalbinės nuostatos ir domėjimasis tautos kultūra yra svarbūs motyvacijos mokyti K2 elementai.

7 lentelė. Domėjimosi lietuvių kultūra motyvacijos rezultatų modelis

Fiksuoti modelio parametrai	Parametru įverčiai	Standartinė paklaida	Parametro reikšmingumas (p reikšmė)
Laisvasis narys	4,062	0,117	<0,001
Studijos (medicinos)	-0,781	0,150	<0,001
Studijos (nestudijuoja)	-0,134	0,276	0,629
Atvejų skaičius	89		
R ² / pakoreguotasis R ²	0,251 / 0,234		

Kaip regresinė analizė atskleidė, domėjimasis lietuvių kultūra yra reikšmingai susijęs su studijų tipu. Medicinos studentai reikšmingai atsiskyrė nuo mainų

programos *Erasmus* studentų, kurių domėjimosi lietuvių kultūra motyvacija yra kur kas aukštesnė (7 pav.).

7 paveikslas. Domėjimosi lietuvių kultūra motyvacijos balų pasiskirstymas pagal studijų tipą

Šiuo atveju skirtis išryškėja ne tarp skirtingas lietuvių kalbos mokymosi priežastis nurodžiusių studentų, o studijų aplinkybių. Medicinos pakraipos studentai yra mažiau susidomėję lietuvių kultūra. Mainų programos studentai, priešingai, dažnai kalbos mokosi, nes nori pažinti šalies, kurioje laikinai apsigyveno, kultūrą.

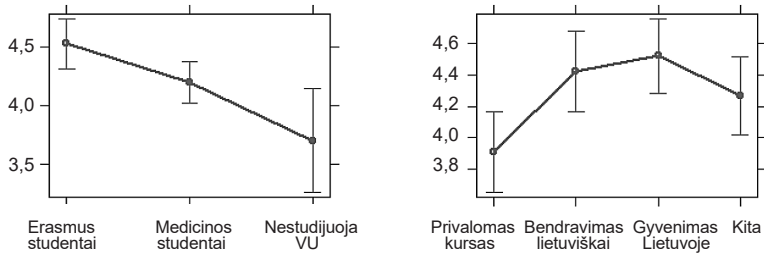
4.9. Domėjimosi K2 mokymusi motyvaciją lemiantys veiksniai

Tam tikros kalbos mokymosi motyvacija dažnai yra susijusi su tuo, kiek asmuo apskritai domisi kalbomis ir kokią kalbų mokėjimo naudą jis mato. Remiantis regresinės analizės rezultatais galima teigti, kad tiriamųjų domėjimosi K2 mokymusi motyvacija yra susijusi su studijų tipu ir lietuvių kalbos mokymosi priežastimi (8 lentelė).

8 lentelė. Domėjimosi K2 mokymusi motyvacijos rezultatų modelis

Fiksuoti modelio parametrai	Parametru įverčiai	Standartinė paklaida	Parametro reikšmingumas (p reikšmė)
Laisvasis narys	4,159	0,189	<0,001
Studijos (medicinos)	-0,329	0,153	0,034
Studijos (nestudijuoją)	-0,830	0,234	<0,001
Priežastis (bendravimas)	0,514	0,183	0,006
Priežastis (gyvenimas)	0,613	0,197	0,003
Priežastis (kita)	0,360	0,180	0,048
Atvejų skaičius	89		
R ² / pakoreguotasis R ²	0,320 / 0,280		

Mainų programos *Erasmus* studentų domėjimosi K2 mokymusi motyvacija buvo aukštesnė negu medicinos studentų ar laisvųjų klausytojų. Šį kartą laisvieji klausytojai ypač atsiskyrė nuo *Erasmus* studentų (8 pav.).

8 paveikslas. Domėjimosi K2 mokymusi motyvacijos balų pasiskirstymas pagal studijų tipą ir lietuvių kalbos mokymosi priežastis

Tai rodo, kad *Erasmus* studentų motyvacija mokytis lietuvių kalbos yra susijusi su bendresniais išsilavinimo klausimais. O laisvieji klausytojai į kursus ateina veda mi pragmatiškesnių, su prisitaikymu gyventi Lietuvoje susijusių tikslų. Tam, kad jie norėtų išmokti lietuvių kalbą, nebūtina apskritai domėtis kalbomis.

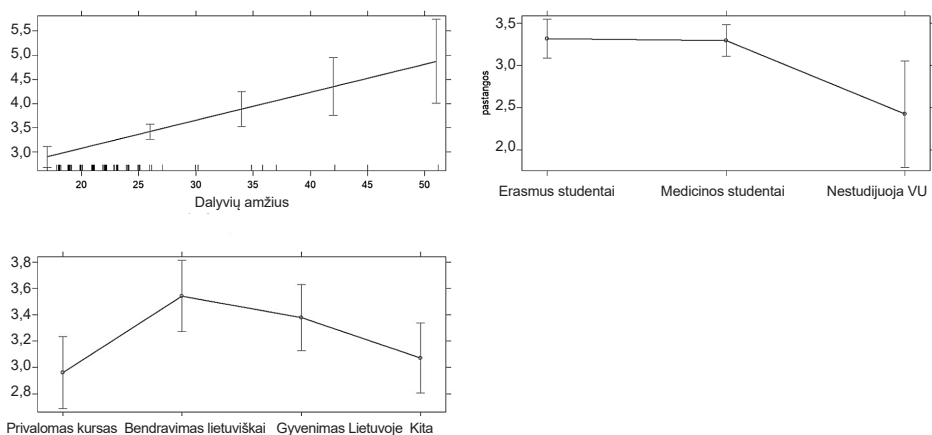
4.10. Pastangas mokytis lietuvių kalbos lemiantys veiksniai

Galiausiai tyrime aiškintasi ir apie studentų pastangas mokytis lietuvių kalbos, kurios, Gardnerio teigimu, negali būti atsietos nuo motyvacijos konstrukto. Kaip parodė regresinė analizė, su pastangomis mokytis lietuvių kalbos reikšmingai buvo susiję daugiausia tirtų veiksnių – tai tiriamųjų amžius, studijų tipas ir lietuvių kalbos mokymosi priežastis (9 lentelė).

9 lentelė. Pastangų mokytis lietuvių kalbos rezultatų modelis

Fiksuoti modelio parametrai	Parametru įverčiai	Standartinė paklaida	Parametro reikšmingumas (p reikšmė)
Laisvasis narys	1,719	0,394	<0,001
Amžius	0,058	0,015	<0,001
Studijos (medicinos)	-0,020	0,161	0,903
Studijos (nestudijuoja)	-0,890	0,336	0,010
Priežastis (bendravimas)	0,581	0,194	0,004
Priežastis (gyvenimas)	0,416	0,208	0,049
Priežastis (kita)	0,109	0,190	0,568
Atvejų skaičius	89		
R ² / pakoreguotasis R ²	0,246 / 0,191		

Pirmiausia atkreiptinas dėmesys į tai, kad kuo vyresnio amžiaus studentas mokosi lietuvių kalbos, tuo daugiau dėmesio jis sutelkia į šios kalbos mokymąsi³. Tačiau lyginant studijų tipą akivaizdu, kad laisvieji klausytojai nurodė skiriantys mažiau dėmesio ir pastangų lietuvių kalbos mokymuisi negu mainų programos *Erasmus* studentai. Žinoma, tai galima sieti ir su mokymosi įpročiais, kurie dabartiniams universiteto studentams yra kasdienybė, o laisviesiems klausytojams gali būti daugiau išimtis. Vis dėlto pažymėtina ir tai, kad *Erasmus* studentų ir medicinos studentų įdedamos pastangos mokantis lietuvių kalbos tarpusavyje nesiskiria (9 pav.). Tai rodo, kad gana skirtinguose kontekstuose lietuvių kalbos besimokantys studentai įdeda panašiai pastangų mokydamiesi kalbos, ruošdamiesi egzaminams.

9 paveikslas. Pastangų mokyti lietuvių kalbos balų pasiskirstymas pagal amžių, studijų tipą ir lietuvių kalbos mokymosi priežastis

Galiausiai pasakytina, kad studentai, pasirinkę mokyti lietuvių kalbos, nes čia gyvena ir nori bendrauti su lietuviais, įdeda reikšmingai daugiau pastangų mokydamiesi šios kalbos negu studentai, kurie nurodo jos besimokantys tik todėl, kad kursas jiems yra privalomas.

5. Išvados

Atlikus statistinę VU studentų motyvacijos mokyti lietuvių kalbos kaip K2 analizę, galima daryti šias išvadas:

³ Pažymėtina, kad vyresnio amžiaus asmenys, dalyvavę tyrime, buvo ne tik laisvieji klausytojai, bet ir nemaža grupė medicinos studentų.

1. Dažniausiai motyvacijai mokytis lietuvių kalbos reikšmingos įtakos turi pagrindinė priežastis, dėl kurios studentai pasirenka mokytis šios kalbos. Tiriameji, pabrėžę, kad lietuvių kalbos mokosi, nes kursas jiems yra privalomas (t. y. didesnė dalis medicinos studentų), daugeliu atveju išsiskyrė žemesne motyvacija mokytis lietuvių kalbos. Nė vienos jų motyvacijos skalės balai nebuvo reikšmingai aukštesni negu likusių studentų. Todėl šiuo atveju yra sunku pasakyti, ar studentų, lankančių kursą tik todėl, kad jį lankyti privalo, motyvaciją apskritai galima kaip nors apibrėžti.
Nuo pastarųjų studentų atsiskiria tie, kurie mokymosi lietuvių kalbos priežastį nurodo gyvenimą Lietuvoje ar norą bendrauti lietuviškai. Šių tiriamųjų motyvacija mokytis lietuvių kalbos yra susijusi su idealiojo „aš“ portretu, integracine motyvacija, teigiama būseną lietuvių kalbos mokymosi aplinkoje, požiūriu į lietuvių bendruomenę, domėjimusi K2 mokymusi ir įdedamomis lietuvių kalbos mokymosi pastangomis. Tai rodo kur kas artimesnę ryšį ne tik su pačia lietuvių kalba, bet ir jos mokymosi ir vartojimo kontekstu.
2. Reikšmingų motyvacijos mokytis lietuvių kalbos skirtumų galima išvelgti ir tarp medicinos studentų, mainų programos *Erasmus* studentų ir laisvųjų klausytojų. Medicinos studentų motyvacija reikšmingai didesniais balais skyrėsi nuo *Erasmus* studentų tik prevencinės motyvacijos atveju. Nors abiejų studijų tipų studentai laiko baigiamąjį egzaminą, būtent medicinos studentus baimė dėl prastų pažymių motyvuoja mokytis lietuvių kalbos labiau. *Erasmus* studentai, priešingai, mokosi lietuvių kalbos vedami bendresnių kultūrinių ir išsilavinimo paskatų (didesnė domėjimosi lietuvių kultūra ir K2 mokymusi motyvacija). O laisvieji klausytojai išsiskiria tuo, kad jie lietuvių kalbos mokėjimą sieja su savo idealiojo „aš“ portretu. Tai rodo, kad jie įsivaizduoja save kalbančius lietuviškai, visavertiškai gyvenančius Lietuvoje. Tačiau jų pastangos mokytis lietuvių kalbos ir domėjimosi K2 mokymusi motyvacija yra reikšmingai mažesnė negu *Erasmus* studentų.
3. Galiausiai pasakytina, kad tiriamųjų lytis neturėjo reikšmingos įtakos studentų motyvacijai mokytis lietuvių kalbos. Taip pat ir jų amžius daugeliu atveju nebuvo reikšmingas, išskyrus pastangų mokytis lietuvių kalbos atveju. Kuo vyresni buvo studentai, tuo didesniu balu jie vertino savo pastangas mokytis lietuvių kalbos.

Literatūra

- Akram, M., M. Ghani. 2013. Gender and Language Learning Motivation. *Academic Research International* 4 (2), 536–540.
- De Bot, K., W. Lowie, M. Verspoor. 2006. *Second Language Acquisition: An Advanced Resource Book*. New York: Routledge.
- Dörnyei, Z. 2010. Researching motivation: From integrativeness to the ideal L2 self. S. Huston, D. Oakey (ed.). *Introducing Applied Linguistics: Concepts and Skills*. London: Routledge. 74–83.
- Dörnyei, Z., T. Taguchi. 2010. Combined List of the Items Included in the Questionnaires. *Questionnaires in Second Language Research: Construction, Administration, and Processing*. New York: Routledge.
- Engin, A. O. 2009. Second language learning success and motivation. *Social Behavior and Personality: an international journal* 37 (8), 1035–1041.
- Gardner, R. C. 1985. *Social Psychology and Second Language Learning: The Role of Attitudes and Motivation*. London: Edward Arnold.
- Gardner, R. C. 2004. *Attitude/Motivation Test Battery: International AMTB Research Project*. Prieiga internetu: <http://publish.uwo.ca/~gardner/docs/englishamtb.pdf>
- Gardner, R. C. 2012. Integrative motivation and global language (English) acquisition in Poland. *Studies in Second Language Learning and Teaching* 2 (2), 215–226.
- Hernández, T. A. 2010. The relationship among motivation, interaction, and the development of second language oral proficiency in a study-abroad context. *The Modern Language Journal* 94 (4), 600–617.
- Lamb, M., F. E. Arisandy. 2020. The impact of online use of English on motivation to learn. *Computer Assisted Language Learning* 33, 85–108. doi: 10.1080/09588221.2018.1545670
- Okuniewski, J. E. 2014. Age and gender effects on motivation and attitudes in German learning: The Polish context. *Psychology of Language and Communication* 18 (3), 251–262.
- Ushioda, E., Z. Dörnyei. Motivation. S. Gass, A. Mackey (ed.). *The Routledge Handbook of Second Language Acquisition*. New York: Routledge. 396–409.
- Van Patten, B., A. G. Benati. 2010. *Key Terms in Second Language Acquisition*. London, New York: Continuum International Publishing Group.
- Vilkienė, L., L. Vilkaitė-Lozdienė, J. Bružaitė-Liseckienė. 2019. *Lietuvių kalba Vilniaus lietuviškose, lenkiškose ir rusiškose gimnazijose: mokėjimo kokybė, kalbinės nuostatos ir motyvacija*. Mokslo studija. Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla.
- Wu, X. 2022. Motivation in second language acquisition: A bibliometric analysis between 2000 and 2021. *Frontiers in Psychology* 13, 1032316.

**Priedas. QUESTIONNAIRE ON LITHUANIAN
AS SECOND LANGUAGE LEARNING**

1. Gender: Male Female Other
2. Age: _____
3. First language (or languages): _____
4. I am: Erasmus student Vilnius University medicine student
 Vilnius University medicine student I do not study at university
 Other: _____
5. I have chosen Lithuanian language course because _____

Please evaluate the following statements.

	Strongly agree	Agree	Neither agree nor disagree	Disagree	Strongly disagree
1. I like travelling in Lithuania.	Strongly agree	Agree	Neither agree nor disagree	Disagree	Strongly disagree
2. Studying Lithuanian is important because it will make me more educated.	Strongly agree	Agree	Neither agree nor disagree	Disagree	Strongly disagree
3. I have to learn Lithuanian because I have to pass the exam.	Strongly agree	Agree	Neither agree nor disagree	Disagree	Strongly disagree
4. I do not like people from Lithuania.	Strongly agree	Agree	Neither agree nor disagree	Disagree	Strongly disagree
5. I really work hard to start learning Lithuanian.	Strongly agree	Agree	Neither agree nor disagree	Disagree	Strongly disagree
6. I enjoy meeting people who speak foreign languages.	Strongly agree	Agree	Neither agree nor disagree	Disagree	Strongly disagree
7. Studying Lithuanian is important because it will allow me to meet and converse with more and varied people.	Strongly agree	Agree	Neither agree nor disagree	Disagree	Strongly disagree
8. Lithuanian culture looks boring to me.	Strongly agree	Agree	Neither agree nor disagree	Disagree	Strongly disagree
9. I imagine myself as someone who is able to speak Lithuanian.	Strongly agree	Agree	Neither agree nor disagree	Disagree	Strongly disagree

	Strongly agree	Agree	Neither agree nor disagree	Disagree	Strongly disagree
10. I can imagine myself living in Lithuania for long period of time and using Lithuanian effectively for communicating with the locals.	Strongly agree	Agree	Neither agree nor disagree	Disagree	Strongly disagree
11. I look forward to Lithuanian classes.	Strongly agree	Agree	Neither agree nor disagree	Disagree	Strongly disagree
12. I would like to watch and understand Lithuanian movies in Lithuanian.	Strongly agree	Agree	Neither agree nor disagree	Disagree	Strongly disagree
13. If I study Lithuanian I will gain a higher social respect among people who live in Lithuania.	Strongly agree	Agree	Neither agree nor disagree	Disagree	Strongly disagree
14. Studying Lithuanian is important to me because I would like to spend a longer period of time living in Lithuania.	Strongly agree	Agree	Neither agree nor disagree	Disagree	Strongly disagree
15. Native Lithuanian speakers are very sociable and kind.	Strongly agree	Agree	Neither agree nor disagree	Disagree	Strongly disagree
16. Studying Lithuanian is important to me because, if I don't have knowledge of Lithuanian, I'll be considered a weak learner.	Strongly agree	Agree	Neither agree nor disagree	Disagree	Strongly disagree
17. Studying foreign languages is not enjoyable.	Strongly agree	Agree	Neither agree nor disagree	Disagree	Strongly disagree
18. I would be happy if I could have more Lithuanians friends.	Strongly agree	Agree	Neither agree nor disagree	Disagree	Strongly disagree
19. Studying Lithuanian is important because it will allow me to be more at ease with people who speak Lithuanian.	Strongly agree	Agree	Neither agree nor disagree	Disagree	Strongly disagree
20. I put off my Lithuanian homework as much as possible.	Strongly agree	Agree	Neither agree nor disagree	Disagree	Strongly disagree

	Strongly agree	Agree	Neither agree nor disagree	Disagree	Strongly disagree
21. My Lithuanian teacher has a dynamic and interesting teaching style.	Strongly agree	Agree	Neither agree nor disagree	Disagree	Strongly disagree
22. I have to study Lithuanian because I don't want to get bad marks at university.	Strongly agree	Agree	Neither agree nor disagree	Disagree	Strongly disagree
23. I am interested in Lithuanian history.	Strongly agree	Agree	Neither agree nor disagree	Disagree	Strongly disagree
24. I plan to learn as much Lithuanian as possible.	Strongly agree	Agree	Neither agree nor disagree	Disagree	Strongly disagree
25. I can imagine myself writing Lithuanian e-mails/ letters fluently.	Strongly agree	Agree	Neither agree nor disagree	Disagree	Strongly disagree
26. Studying Lithuanian is important to me because it offers a new challenge in my life.	Strongly agree	Agree	Neither agree nor disagree	Disagree	Strongly disagree
27. I consider learning Lithuanian important because the people I respect think that I should do it.	Strongly agree	Agree	Neither agree nor disagree	Disagree	Strongly disagree
28. It will have a negative impact on my life if I don't learn Lithuanian.	Strongly agree	Agree	Neither agree nor disagree	Disagree	Strongly disagree
29. I wish I could speak many foreign languages perfectly.	Strongly agree	Agree	Neither agree nor disagree	Disagree	Strongly disagree
30. I don't like the atmosphere of my Lithuanian classes.	Strongly agree	Agree	Neither agree nor disagree	Disagree	Strongly disagree
31. I think that learning Lithuanian is important in order to learn more about the culture and arts of its speakers.	Strongly agree	Agree	Neither agree nor disagree	Disagree	Strongly disagree
32. Studying Lithuanian is important to me because I don't like to be considered poorly educated person.	Strongly agree	Agree	Neither agree nor disagree	Disagree	Strongly disagree

	Strongly agree	Agree	Neither agree nor disagree	Disagree	Strongly disagree
33. I can imagine a situation where I am speaking Lithuanian with native Lithuanian speakers.	Strongly agree	Agree	Neither agree nor disagree	Disagree	Strongly disagree
34. If I planned to stay in another country, I would try to learn their language.	Strongly agree	Agree	Neither agree nor disagree	Disagree	Strongly disagree
35. Studying Lithuanian can be important to me because I think I'll need it for further studies.	Strongly agree	Agree	Neither agree nor disagree	Disagree	Strongly disagree
36. I don't like living in Lithuania.	Strongly agree	Agree	Neither agree nor disagree	Disagree	Strongly disagree
37. I wish to learn more about Lithuanian culture.	Strongly agree	Agree	Neither agree nor disagree	Disagree	Strongly disagree
38. I would like to have more Lithuanian classes.	Strongly agree	Agree	Neither agree nor disagree	Disagree	Strongly disagree
39. When I am studying Lithuanian, I pay attention only to it.	Strongly agree	Agree	Neither agree nor disagree	Disagree	Strongly disagree
40. I would like to know more about people who live in Lithuania.	Strongly agree	Agree	Neither agree nor disagree	Disagree	Strongly disagree

Thank you!

Ačiū!